

V. Activitat institucional

Inauguració del curs

El dia 5 d'octubre de 2009 tingué lloc, a la Sala Prat de la Riba de l'Institut d'Estudis Catalans, la sessió inaugural del curs 2009-2010.

El discurs reglamentari fou a càrrec de Joan Mas i Vives, membre de la Secció Històrico-Arqueològica, amb el títol «Evo-cació de Josep Lluís Pons i Gallarza i Joan Alcover». L'acte comptà també amb un

discurs del president de l'Institut d'Estudis Catalans, Salvador Giner. Així mateix, el secretari general de l'Institut, Romà Escalas i Llimona, féu una lectura del resum de la *Memòria* del curs 2008-2009, i Joan Majó, comissionat per a Universitats i Recerca del Departament d'Innovació, Universitats i Empresa de la Generalitat de Catalunya, cloqué l'acte.

Discurs del president de l'Institut d'Estudis Catalans

L' Institut d'Estudis Catalans inaugura avui solemnement el curs 2009-2010, el que fa cent dos de la seva centenària història.

Ara fa un any em referia —també en l'obertura de curs— a la situació delicada que travessava el país, principalment en l'àmbit econòmic. En un moment en què aquella «delicada situació» ha esdevingut una crisi —primer financera, després econòmica— que ha compromès la capacitat de creixement en tots els països del món, m'adreço a vosaltres com a president d'aquesta institució, conscient de les dificultats del moment, a les quals haurem de fer front.

Enguany les circumstàncies que ens envolten són especials. D'una banda, la situació econòmica a què m'acabo de

referir. De l'altra, les eleccions a la Presidència de l'Institut, que tingueren lloc el passat 2 de juny. Unes eleccions a què em vaig presentar amb un equip de «continuisme renovat», si em permeteu l'expressió. De continuisme perquè les persones que conformàvem la candidatura estàvem decidides a continuar endavant el projecte d'Institut del segle XXI per al qual hem treballat durant la darrera legislatura; i també de renovació perquè s'hi afegien dues persones de notable vàlua i empena. El Ple de l'Institut ens atorgà la confiança, i tinc l'honor de presidir aquest Institut una legislatura més.

Amb aquest nou equip, l'Institut afrontarà les dificultats a què tot just m'he referit. Ho farem amb la imaginació que ens exigeix la conjuntura i amb el treball

seriós i de servei al país que sempre ha caracteritzat l'Institut, com a única eina.

No cal que recordi que l'Institut d'Estudis Catalans és l'acadèmia de les ciències i les humanitats, té cura de la llengua catalana, vetlla per la conservació i l'estudi del patrimoni històric i cultural català i promou el coneixement científic i tecnològic. Vull incidir en aquest darrer aspecte perquè sé que l'Institut és encara conegut més pel seu vessant lingüístic i humanístic que no pas pel científic. Feu, però, un repàs a tots els programes de recerca que hi ha engegats en matèries científiques i tecnològiques i endinseu-vos, si us plau, en el Portal de Publicacions o bé dediqueu una estona a navegar per l'Observatori de la Recerca que teniu a l'abast des del web de l'Institut: de seguida us anireu fent una idea prou acurada de la diversitat de tasques a què dedica l'Institut els seus recursos.

Es tracta majorment d'estudis i recerques a llarg termini, que vénen de lluny i que necessiten una llarga dedicació: la cartografia de briòfits, l'estudi de biodiversitat dels boscos i l'Atlas Lingüístic del Domini Català són alguns d'aquests treballs, i també ho és un projecte sobre els vitralls catalans —conclòs com a projecte adscrit a la Unió Acadèmica Internacional com a part d'un corpus de vitralls internacional—, que inicia ara un nova etapa en estreta col·laboració amb el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

La difusió de la tasca de l'Institut entre els ciutadans és també cabdal. L'Institut crea xarxa, xarxa intel·lectual. Té afiliades societats científiques que agrupen una quantitat important de socis que difonen el saber. Congressos, exposicions, conferències, seminaris, concerts i moltes altres activitats formen part del dia a dia de la nostra corporació. La presència activa a la Fira del Llibre i d'Antropologia celebrada a la ciutat de Mèxic ara fa un parell de setmanes n'és un altre exemple. L'Institut hi ha estat present amb una exposició de llibres publicats al llarg dels seus cent anys de vida. De la mateixa manera, n'ha fet donacions molt recents a centres, com ara a la Universitat d'Amsterdam i a la Sorbona.

L'Institut prendrà part també en la fira internacional del llibre Liber 2009, que s'inaugurarà a Madrid la setmana vinent. Els visitants podran gaudir d'una mostra de publicacions del grup Textos Medievals Catalans, constituït a començament de l'any 2005 per a promoure l'edició i estudi dels nostres textos antics, i coneixeran també les darreres novetats editorials de l'Euskaltzaindia i el Consello da Cultura Galega, entitats amb les quals l'Institut compartirà espai. Aprofito l'avinentesa per a felicitar l'Euskaltzaindia pel seu norantè aniversari.

El lloc web de l'Institut és una eina indispensable per a la difusió. Ofereix informació de tot el que s'esdevé a l'Institut i dona accés al contingut de les nom-

brores revistes i publicacions científiques en tots els camps de les ciències i les humanitats que publica. Dia rere dia va augmentant el nombre de consultes que la comunitat científica d'arreu del món fa a aquestes publicacions, quantitat que només és superada per les consultes als diccionaris que l'Institut té en línia, en especial el diccionari normatiu. La progressiva digitalització de materials, la consolidació del Portal de Publicacions, del nostre portal Meridià per a la recerca i la participació en biblioteques universals a Internet han reforçat aquesta funció de difusió de ciència i coneixement, capdavantera en el nostre territori. En casos molt significatius, les publicacions tradicionals van deixant pas a les de format digital.

Aquests dies ha començat també el curs universitari, el primer en què la major part dels estudis, de grau o màsters, s'hauran de regir per l'espai europeu d'educació superior, conegut ja per tot-hom com a *Pla Bolonya*. Aquest pla exigeix una planificació i una organització per a les quals el nostre país està preparat. Les universitats catalanes, a més, acolliran enguany prop de 2.400 alumnes addicionals. Més estudiants de grau superior vol dir més gent preparada per a afrontar el demà. La comunitat universitària, científica i cultural, de la qual forma part l'Institut, ha de continuar esmerçant esforços per modernitzar-se, renovar els debats científics, apropar el coneixement a la ciutadania, obrir-se al món amb la

introducció del multilingüisme i col·laborar per millorar la recerca i la innovació. La nostra presència activa en el Consell Interuniversitari Català és una prova institucional de la nostra pertinença directa a l'univers universitari i de recerca del país.

L'Institut està clarament compromès en aquestes funcions. La correcció de les proves d'accés a la universitat, tasca que l'Institut ha anat fent els darrers anys, n'és testimoni. La promoció del saber entre els joves, futurs universitaris, n'és una constant: les Proves Cangur de matemàtiques, l'activitat «La Física és a la base de tot», la jornada de portes obertes «Darwin a l'escola» o els Premis Sant Jordi per a estudiants en són unes altres mostres.

L'Institut nasqué amb la voluntat de promoure la llengua i enriquir-la. Aquest compromís és viu. Hem de fer via en una societat i món multilingües i mirar de treure'n el màxim profit per a la nostra llengua, la qual volem hegemònica en el nostre territori. La *lingua franca* del segle XXI, l'anglès, és una eina per a fer-se sentir al món. L'Institut no rebutja ni pot rebutjar la promoció de la ciència i la cultura catalanes en llengua anglesa. La nova *Catalan Historical Review* n'és un exemple. La revista, apareguda recentment, pretén divulgar la història dels països de llengua i cultura catalanes. Vol ser referència científica en el camp de la història per a tots els estudiosos i encurio-

sits pel nostre passat. En versió catalana i anglesa, la publicació té l'objectiu de ser present a les principals universitats i centres de cultura de tot el món. *Contributions to Science*, la nostra revista científica especialitzada en anglès, que ja té bastants anys d'història, continua en ple vigor. Però aquestes publicacions són només dues de la cinquantena llarga amb què l'Institut divulga la ciència que es fa al país, en tots els camps.

L'Institut d'Estudis Catalans no oblida el passat. La commemoració de grans fites històriques també és una constant. Durant el curs que encetem avui se celebraran les commemoracions de Carles Riba, Jaume Vicens Vives, el rei Martí l'Humà i Francesc Eiximenis.

Un congrés internacional sobre el «Mediterrani: xarxes de ciutats, pau i desenvolupament» servirà per a fer una anàlisi d'ample abast sobre l'evolució del teixit urbà a la Mediterrània, al llarg de tota la història. Es tracta d'un projecte ambiciós que l'Institut està preparant juntament amb l'Institut Europeu de la Mediterrània i que vol aprofitar l'avinentsa que Barcelona sigui ara la capital de la Unió per a la Mediterrània.

L'Institut d'Estudis Catalans, en la doble funció d'acadèmia i de centre

d'investigació, continuarà treballant i fent balanç de la tasca realitzada, com a institució al servei del país especialment qualificada, compartint camí amb les institucions i entitats dedicades a la recerca.

Senyores i senyors, senyor comissionat, tota aquesta tasca de l'Institut, que tothom reconeix com a essencial per al país, ha de menester una resposta institucional adient. L'Institut ha tingut —durant els darrers anys— el suport que li calia amb el contracte programa establert amb la Generalitat de Catalunya, extingit ara fa gairebé un any. Com és sabut, estem a punt de signar-ne la renovació gràcies a l'interès que el Departament d'Innovació, senyor comissionat, i el Departament de Cultura han demostrat de manera clara. Esperem, per tant, que d'aquí a pocs dies podrem signar finalment aquest necessari document.

Avui inaugurarem un nou curs. El volem tan ple d'activitats científiques i culturals com els darrers, i amb uns recursos suficients que permetin que l'Institut segueixi treballant, com ho ha fet des de fa més d'un segle, per la ciència, la cultura i el país. Serà un temps de prosperitat si hi col·laborem tots.